

UPPSALA UNIVERSITET

Omhändertagande av brottsoffer och samverkan inom hälso- och sjukvården 080918

15.20-15.50 Hälso- och sjukvårdens handläggning
Åsa Witkowski

15.50-16.20 Hälso- och sjukvården som en del i rättskedjan?
Lotta Sundström

16.20-16.40 Avslutning

UPPSALA UNIVERSITET

Omhändertagande av sexualbrottsoffer och samverkan inom hälso- och sjukvården

Nationell kvinnofridskonferens 080918

Åsa Witkowski
Verksamhetschef NCK
Akademiska sjukhuset
Uppsala universitet

UPPSALA UNIVERSITET

Våld mot kvinnor - en global hälsofråga

1948 "Envar har rätt till liv, frihet och personlig säkerhet"
Artikel 3, FN:s förklaring om de mänskliga rättigheterna

1993 FN:s deklaration om avskaffande av våld mot kvinnor

1995 EU - Årlig revision av Beijingförslag - Dapneprogram - sju indikatorer

1996 "Våld mot kvinnor ska vara en prioriterad kvinnohälsöfråga", WHO Statement

Sverige

1993 Regeringen tillsätter en Kvinnovaldskommission

1994 Rikskvinnocentrum inrättas

1998 Regeringens proposition Kvinnofrid antas i sin helhet av riksdagen. Ny lag om kvinnofridskränkning införs.

2000 Nationellt Råd för Kvinnofrid inrättas, som ett rådgivande organ till regeringen

2004 Utredning angående Nytt nationellt kunskapscentrum, ombildning av RKC

2005 Ny lag om sexualbrott

2006 Nationellt centrum för kvinnofrid

2007 Regeringens nationella handlingsplan

UPPSALA UNIVERSITET

FN definierar våld mot kvinnor enligt följande:

"Varje könsrelaterad våldshandling som resulterar i fysisk, sexuell eller psykisk skada eller lidande för kvinnor, samt hot om sådana handlingar, tvång eller godtyckligt frihetsberövande, vare sig det sker i det offentliga eller privata livet.

UPPSALA UNIVERSITET

Våldtäkt för hälso- och sjukvården

Diagnos

Våldtäkt för rättsväsendet

Brottsbalken 6 kap §1

???

???

???

Våldtäkt moraliskt

Attityder och värderingar

UPPSALA UNIVERSITET

BRÄNNPUNKT 5

Extra svårt att bevisa sexbrott

SLUTA VÅLDTA

UPPSALA UNIVERSITET

BRÄNNPUNKT 5

Brist i våldtäktslagen skylls på offren

Den senaste utvärderingen av våldtäktslagen visar att den är svår att använda. Det är särskilt svårt att bevisa våldtäkt om offret inte har varit medveten om vad som händer. Detta innebär att många fall inte blir utredda och att många kvinnor inte får rättvisa. BRÅ rapporterar att det är viktigt att utvärdera lagen och se till att offren inte skylls på sig själva.

UPPSALA UNIVERSITET

Antal anmälda brott 2007

Misshandel mot kvinnor	26 632
Sexualbrott	12 466
Våldtäkt/grov våldtäkt	4 754

Preliminär statistik från BRÅ, januari 2008

UPPSALA UNIVERSITET

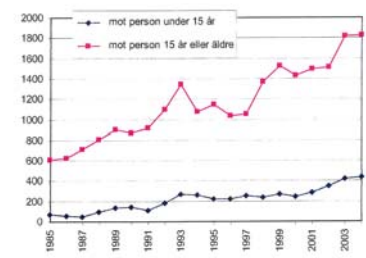
Anmälda brott hela landet Våldtäkt inkl. grov våldtäkt

Första kvart	2006	2007	2008 prel.
Antal	897	1.012	1.241

BRÅ april 2008

UPPSALA UNIVERSITET

Antal anmälda fullbordade våldtäkter fördelade efter offrets ålder, åren 1985-2004

År	mot person under 15 år	mot person 15 år eller äldre
1985	100	600
1987	100	700
1989	100	800
1991	100	900
1993	100	1000
1995	100	1100
1997	100	1200
1999	100	1300
2001	100	1400
2003	100	1500
2004	100	1600

UPPSALA UNIVERSITET

Anmälda våldtäktsbrott år 2003

2 235 anmälda våldtäktsfall

- Åtalsbeslut m.m.* 12 procent (264 brott)
- Brott kan ej styrkas 11 procent (241 brott)
- Övriga nedläggningsbeslut 18 procent (405 brott)
- Ej uppklarade 60 procent (1 324 brott)

*Med "med mera" avses åtalsunderlättelse och strafföreläggande, vilket är mycket ovanligt vid våldtäktsbrott. Det handlar endast om enstaka fall per år.

BRÅ Rapport 2005:7

UPPSALA UNIVERSITET

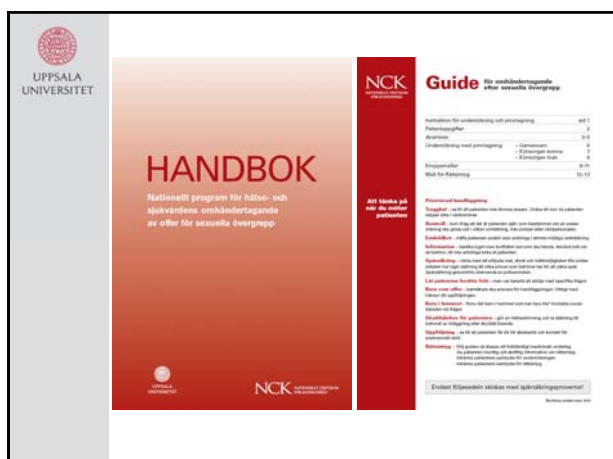
"Geografiskt lotteri"

Det medicinska, psykosociala och rättsliga omhändertagandet efter ett sexuellt övergrepp skiljer sig åt beroende på var i landet patienten söker

Två av tio känner någon som tvingats till sexuella handlingar mot sin vilja.

Synovate, TEMO nov 2007

UPPSALA UNIVERSITET

Syfte

- förtydliga hälso- och sjukvårdens roll i förhållande till rättsväsendet
- förbättra omhändertagandet inom hälso- och sjukvården
- utarbeta rutiner för provtagning och dokumentation så att rättsväsendets beslutsunderlag blir så fullständigt som möjligt

UPPSALA UNIVERSITET

Hälso- och sjukvårdens ansvar

Medicinskt omhändertagande:
provtagning, undersökning,
skadedokumentation, spårsäkring

Rättsintyg

Psykosocialt stöd

Uppföljning

Återbesök

UPPSALA UNIVERSITET

Provtagning

Hepatit
HIV
Syfilis
S-Etanol
DNA
Drogtest

Klamydia
Gc
Urinsticka
U-HCG
Wet smear

UPPSALA UNIVERSITET

Spårsäkring

Tops
slidsekret
analsekret
munsekret
fingrar/naglar
andra
besudlingar

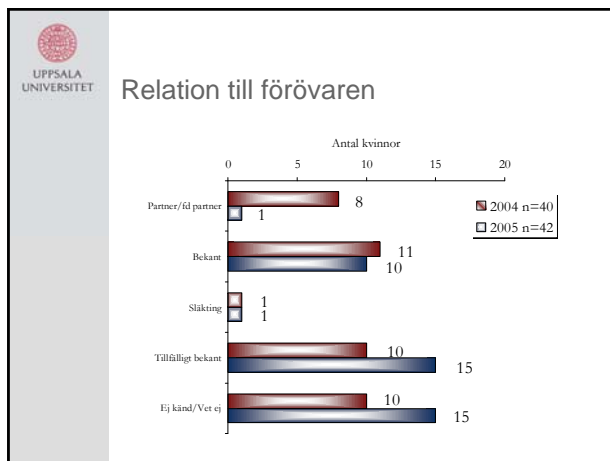
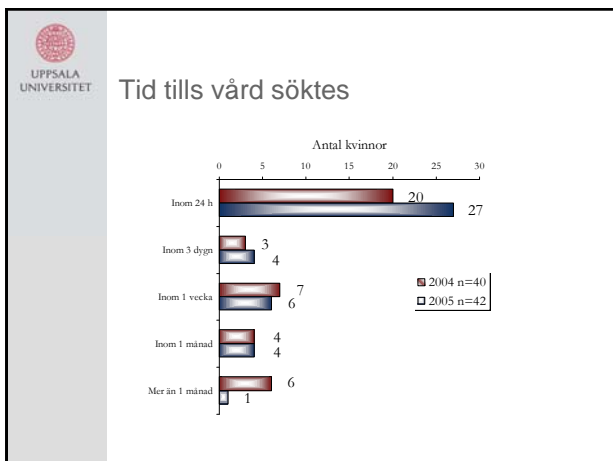
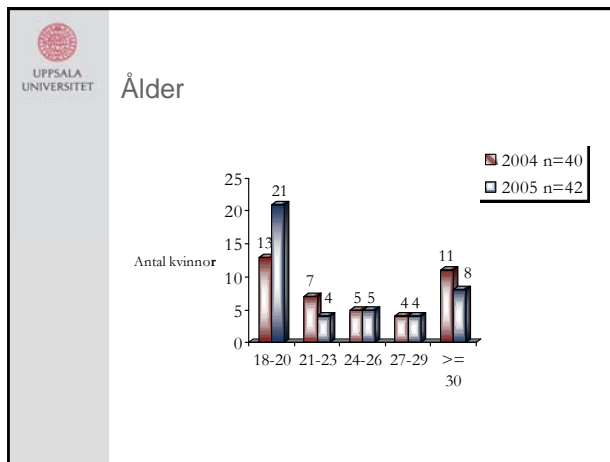
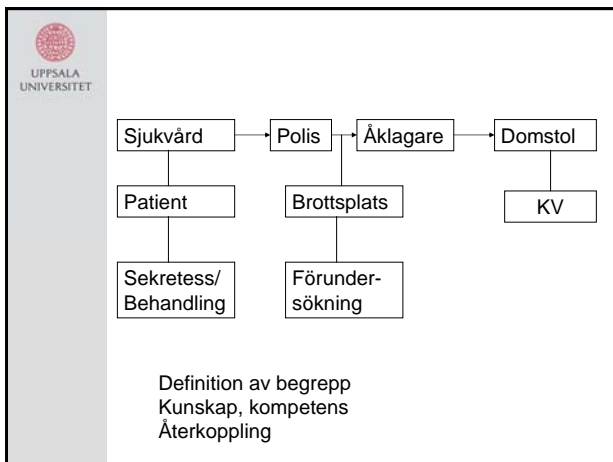
Övrigt:
främmande
pubeshår
kläder

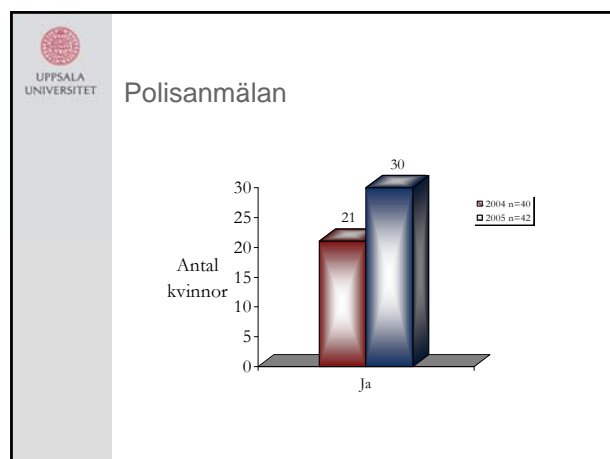
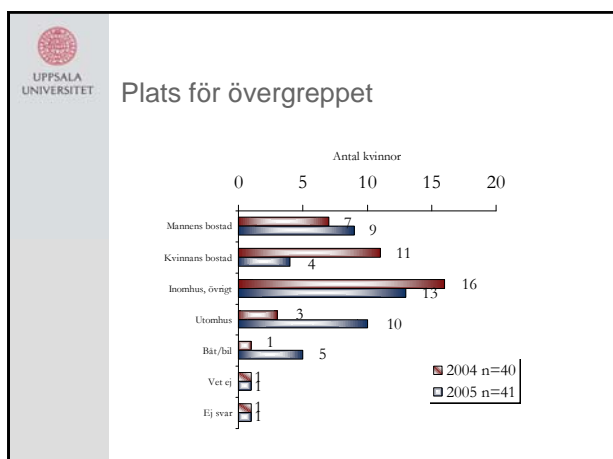
UPPSALA UNIVERSITET

Bemötande

- professionellt förhållningssätt:
aktivt lyssnande, kunskap, förståelse
- bekräftelse, respekteras
- integritet, självbestämmande

Anamnes? Förhör?

UPPSALA UNIVERSITET

Övriga resultat

75 % polisanmäler
75 % har druckit alkohol

En rad sårbarhetsfaktorer identifierade

UPPSALA UNIVERSITET

Uppföljning

Psykosocial kontakt
Medicinskt återbesök: gynekologisk kontroll efter 2-4 veckor. Ny provtagning
Ny provtagning efter 3 mån

UPPSALA UNIVERSITET

Psyksiska reaktioner och konsekvenser

Overklighetskänsla
Minnesbilder
Personlig integritet kränkt
Oro, sömn- och koncentrationssvårigheter

UPPSALA UNIVERSITET

Psyksiska reaktioner och konsekvenser

Skuld, skam, rädsla, ilska
Humörsvägningar
Fysiska besvär
Självdestruktiva beteenden

UPPSALA
UNIVERSITET

Psykiska reaktioner och konsekvenser

Overklighetskänsla
Minnesbilder
Personlig integritet kränkt
Oro, sömn- och koncentrationssvårigheter

UPPSALA
UNIVERSITET

Åtgärder som kan underlätta för personalen

Rutiner
Utbildning
Samverkan: intern, extern
Anonym kontakt med polisen el åklagare

UPPSALA
UNIVERSITET

En dubbel utmaning

- Förbättra det medicinska och psykosociala omhändertagandet inom hälso- och sjukvården
- Förtydliga hälso- och sjukvårdens roll i förhållande till rättsväsendet

UPPSALA
UNIVERSITET

Nationellt centrum för kvinnofrid

www.kvinnofridslinjen.se
www.nck.uu.se
www.akademiska.se/nck
fornamn.efternamn@akademiska.se

